

הקשר של מרן הרב קוק הצעיר עם הרב חיים סולובייצ'יק ('בריסקר')

מרן הרב קוק זצ"ל הרגיש כידוע קירבה מיוחדת לנצי"ב מוואלוז'ין, ואף אימץ את שיטתו בלימוד (מאמרי הראיה, עמ' 126-123).

אכן, **הרב ש"ב שולמן** מקורבו של הרב פרסם ברשימותיו, אודות קשריו האישיים של הרב גם עם **הרב חיים סולובייצ'יק מבריסק**, מעביר השיעורים האגדי בוואלוז'ין, שנודע בשיטתו החדשנית. ראוי להדגיש כי הדברים נכתבו עוד בחיי הרב (!), עובדה המעניקה להם יותר אותנטיות ולגיטימיות מאשר 'דברי אגדה' המתפרסמים אחרי פטירתם של 'הגדולים'.

בכתב העת '**היסוד**' בעריכת ר' ישראל חבס בב' בשבט תרצ"ד (שנה ג, יב) נתפרסמה רשימה פרי עטו של רשי"ב שולמן, תחת הכותרת "**חכמים הזהרו בדבריכם!**" וראוי לצטט ממנה כדלקמן:

"... בשנות תרמ"ד-מ"ה בימי בחרותו של רבנו מרן הגר[א] י"י קוק שליט"א, אשר תקופת לימודו כשלמד בישיבת וואלוז'ין, שהגאון מוהר"ח צ"ל הגיד שם את שעוריו הנפלאים לפני בני הישיבה, **והיה דרכו בקודש להתעסק מקודם בהכנת השיעור עם רבנו יבדל"ח** (ההדגש אינו במקור, א.ש.) וכן אחרי גמר השיעור היה רבנו נכנס לפעמים לביתו עם עוד יחידי סגולה אחרים מבחורי הישיבה והיו מתווכחים מסביב לפרטים היסודיים של תוכני השיעורים, וכדרכה של תורה היו לפעמים חילופי דעות והשקפות שונות עולות מתוך המו"מ בהלכה. אבל כל אלה השנויים שבמהלך המחשבות לא פעלו לגרוע ח"ו אפילו כחוט השערה מהרגשת הערצה ויראת הכבוד העליונה כלפי גדול-העולם הזה, והוד נשמתו הקדושה והמאירה בזהר עליון, וחלילה לבטא אפילו בטוי כל-שהוא של עמוס כלפי המאור הגדול והקדוש הזה שהאיר לנו נתיבות עולם במכמני התורה והדרכת היהדות..."

עדות נוספת מעניינת מצאנו גם אצל ר' **אפרים טייטלבוים**, חבר לחדר של הרב זצ"ל בישיבת וואלוז'ין, המובאים בספרו של הרמ"צ נריה זצ"ל "טל הראיה" (עמ' סו) הכותב: "גם מצד הגר"ח [סולובייצ'יק], הייתה חיבה יתירה נודעת ליגריבאי [הרב קוק מהעיירה גריבה], כידוע היה ר' חיים משתף בחורים מעולים בהכנת השיעור שלו. הללו היו מקשים ומפרקים והדברים היו מתלבנים ומתבררים. **והיה ר' חיים שמח לשתף במיוחד את ה'גריבאי'**, כיון שנוסף על יושר הבנתו היה ידוע כבקי גדול, והיה מפנה תשומת לבו של הגאון המעמיק, למקורות נוספים שיש בהם לבנות ולסתור".

הרב עצמו אף הוא השיב לרמ"צ נריה זצ"ל בענווה רבה פעם בצהרי יום שישי ואמר: "הייתי נכנס אל ר' חיים, ונושא ונותן עמו בהלכה, גם לפני השיעור שלו וגם אחרי השיעור. אולם הייתי מושפע מהגאון ר' **ראוב"ל ז"ל מדווינסק** שאמר לי: "כל סברא שבעולם היא חשודה, היא צריכה להיות מפורשת [בש"ס ובראשונים] או כמעט מפורשת" (שיחות הראי"ה, עמ' עא).

ראוי להזכיר כי הרצי"ה זצ"ל מסר שברשימה אוטוביוגרפית קצרה שכתב הרב בהיותו ביפו, ציין "שהתבשם גם מדרך לימודו של רח"ס מתוך משא ומתן בהלכה, שהיה קשור בשיעורי הגר"ח ז"ל בישיבה" (טל ראיה, עמ' סח). כך גם מסר לי הגה"ר יעקב אריאל שליט"א, שהרצי"ה סיפר על כך **שהרח"ס היה מכין את שיעוריו עם התלמידים הצעירים הרב ברוך בער [ליבוביץ], הרב איסר זלמן מלצר, והרב קוק** (יערב שיחי, עמ' 51).

החיבה וההערכה מקרוב של רח"ס כלפי הרב מתבטאות גם באגרותיו אליו, שעל אף היותו רבו, ומבוגר ממנו, מכנה אותו ר' חיים: "**הרב הגאון המפורסם**" וחותם "כברכת מוקירו..." (אגרת מט' במרשוון תרס"ט, אגרות לראיה, ס"י מה, תיק בול' במרכז התיעודי), וכן מאגרת ששלח, יחד עם החפץ-חיים (שם, ס"י לה), "כבוד הרב הגאון המפורסם, סיני ועוקר הרים, צדיק בדרכיו...". מעניין כי אודות צדקותו של מרן הרב זצ"ל מצאנו שהרח"ס, חשש מעט (אפשר עקב שיטתו האנליטית ה"קרה"?!) מהנהגות החסידות המופלגת בגיל צעיר, וכינה אותו ה"פרומער-בחור מגריבאי", אולי משום שלא קיצר את זקנו, ותלה "שוית" עם שם השם על המנורה שלפני שלחנו בביהמ"ד (ר"י קמינצקי, The Making of a Godol, מהד' ירושלים תשס"ב, עמ' 1087).

להדגשה מיוחדת יש להבהיר כי הרב זצ"ל לא נמנע מלהשיב נגד החוברת "**אור לישרים**" (גנזי הראיה, עמ' 82-78), בה הופיעו דברי הרח"ס נגד הציונות, ואמנם מפני כבודו מבלי להזכיר שמו...

דברי הרב שמואל ברוך ורנר זצ"ל, חתנו של הגרי"מ חרל"פ זצ"ל אשר זכר את הרב היטב מצעירותו בירושלים, מתאימים לסיכום וכך אמר: "[הרב] ראה את עצמו כממשיך דרך הנצי"ב... [אך] הוא גם קיבל הרבה מר' חיים סולוביצ'יק מוולוז'ין!" (בראיון עם הרב י' רודיק עבור 'המרכז התייעודי' בשנת תש"נ).

להלן גם סיפור מאלף שמוכיח את דברנו שהרב זצ"ל אכן עזר לגר"ח להכין את שיעוריו, על אף השוני שבדרך לימודיהם (תודתי לידידי ר' צוריאל חלמיש שהפנה אותי למקור זה): מדובר בדברי ד"ר יעקב נאכט, "מהקונגרס הי"ז- תמונות ופרצופים", מעיתון העולם, 4/8/31 (תרצ"א), המדווח על המראה של "הסופר הלאומי", חיים נחמן ביאליק, שהסתובב בקונגרס הציוני והפיק מרגליות בעל-פה. [כמובן, קרוב לוודאי שהסגנון הוא של ביאליק, וגם הוסיף הסופר מעצמו כמה פרטים ו"פיתח" את המשל הבסיסי ששמע מהרב קוק, אך המסר ברור, ועוד פורסמו הדברים בחיי הרב זצ"ל]:

...בסברות חריפות, שאין ההגיון מחייבן, נכשלו אפילו גדולי הדור. ספר לי הרב קוק- אגב אדם גדול ונשמה עילאה- פעם בהיותו תלמיד אצל ר' חיים סולוביצ'יק בוולוז'ין, הרצה הלה לפניו איזה ישוב על הרמב"ם. הסברה היתה דקה מן הדקה, אבל בכ"ז מצא הרב קוק, שאין הישוב עולה יפה. חלשה דעתו של ר' חיים. אעפ"כ, הרצה אותה אח"כ לפני תלמידים בישיבה וכולם גמרו עליה את ההלל. נחה דעתו של ר' חיים ואמר להרב קוק: ראה מה שהתלמידים אומרים...

על זה המשיל לו הרב קוק משל יפה: מעשה בשני אטלטים [אתלטים=ספורטאים] שנזדמנו למקום אחד על מנת להראות כוחם: להשליך כדור במרחק גדול ולקלוע אל המטרה. בימי ההכנה להתחרות זו, נתנו לשניהם כסות ומזונות וכל צרכיהם במדה שווה. גם הכדור היה שווה במשקל ובצבע, לא חסר ולא יתיר. והנה בא היום הקבוע. שניהם התחילו במלאכתם בבת אחת באותה שעה ובאותו רגע. וראה זה פלא: האחד קלע אל המטרה והשני- המטרה נשארה לו ממנו והלאה וכדורו כמעט לא זז מד' אמות שלו. השתוממו על הרואים: מה זה ועל מה זה? עד שקם פקח אחד, אשר עמד במרחק רב מאד ממקום המעשה, ואמר: אגיד לכם פשר דבר: הביטו וראו! בכדור זה יש נקודה קטנה שצבעה אינו דומה לזה של הכדור השני, וזה היה הגורם. התפלאו כל הנאספים על הראיה החדה של אדם זה, וכל כך גדלה השתוממותם עד ששכחו לחקור ולדרוש, אם באמת יש בנקודה קטנה זו משום גורם... וכך הוא הדבר גם כאן, סיים הרב קוק. מתפלאים הם על החריפות, אבל אינם בודקים אם נכון הוא הדבר הנאמר..."